

Schematisch overzicht methoden en technieken

Welke onderzoeksmethoden en -technieken kun je inzetten om de benodigde data te verzamelen? De meest gebruikte bij evaluaties zijn:

Methoden	Wat is het?	Bij welk type evaluatie bruikbaar?	Waarvoor gebruiken?	Benodigheden	Voordelen	Beperkingen	Uitvoering en analyse
Literatuurstudie	(Wetenschappelijke) literatuur over het onderwerp bestuderen	Plan Proces Effect	Om te onderzoeken wat al bekend is over het onderwerp. Een literatuurstudie vindt meestal plaats voordat andere onderzoeksmethoden worden ingezet. Het dient als input voor de op te stellen vragenlijst(en) of als theoretische onderbouwing van een interventie	Toegang tot (wetenschappelijke) databanken	Voorkennis over het te onderzoeken onderwerp Door deze kennis is de onderzoeker beter in staat de juiste vragen te stellen aan respondenten Het kunnen toetsen van wetenschappelijke inzichten in de praktijk	Wetenschappelijke databanken zijn vaak niet vrij toegankelijk Informatie is niet altijd voldoende specialistisch	1. Bepaal zoektermen 2. Selecteer relevante (wetenschappelijke) artikelen en boeken 3. Beschrijf relevante kerninzichten uit de literatuur 4. Gebruik deze inzichten bij het vormgeven van de onderzoeksinstrumenten (topicijsten, enquête, observaties)

Method	Wat is het?	Bij welk type evaluatie bruikbaar?	Waarvoor gebruiken?	Benodigheden	Voordelen	Beperkingen	Uitvoering en analyse
Documentstudie	Schriftelijke bronnen bestuderen om bestaande informatie te vergaren over de interventie (beleidsstukken, voortgangs-rapportages, etc.	Plan Proces Effect	Om te inventariseren welke kennis al beschikbaar is over de interventie en de uitvoering daarvan. Een documentstudie vindt meestal plaats voordat andere onderzoeksmethoden worden ingezet. Het dient vaak als input voor de op te stellen vragenlijst(en)	Toegang tot documenten over de opzet en uitvoering van de interventie	Inzicht in de opzet en uitvoering van de interventie Door dit inzicht is de onderzoeker beter in staat de juiste vragen te stellen aan de respondenten	Schriftelijke informatie over een interventie komt niet altijd overeen met de praktijk	<ol style="list-style-type: none"> 1. Inventariseer welke documenten over de interventie beschikbaar zijn en vraag deze op 2. Lees deze documenten en bepaal welke informatie relevant is voor het onderzoek 3. Beschrijf de belangrijkste inzichten 4. Gebruik deze inzichten bij het vormgeven van de onderzoeksinstrumenten (topiclijsten, enquête, observaties)
Interviews	Gesprek waarin een interviewer vragen stelt aan een respondent aan de hand van een topiclijst. Het interview kan in meer of mindere mate gestructureerd zijn aan de hand van de topiclijst. Het gesprek kan face-to-face, telefonisch of via chat plaatsvinden.	Proces Effect	Om meningen, ideeën of beweegredenen van respondenten te achterhalen. Wat vinden of doen mensen en waarom?	<p>Topiclijst met de belangrijkste topics en bijbehorende vragen</p> <p>Voicerecorder om het gesprek op te nemen (bv. mobiele telefoon)</p> <p>Materiaal om aantekeningen te maken tijdens het gesprek</p>	<p>De onderzoeker kan doorvragen naar achterliggende (beweeg)redenen</p> <p>De onderzoeker kan tijdens het gesprek de vragen toespitsen op de specifieke situatie van de respondent</p>	<p>De antwoorden van respondenten kunnen zeer uiteenlopen</p> <p>De interpretatie van de interviews door de onderzoeker kan subjectief zijn</p> <p>De afname van interviews kan tijdrovend zijn, daarom is het aantal respondenten vaak kleiner dan bij enquêtes.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stel een topiclijst op 2. Werk de interviews uit in een transcript (letterlijke weergave van het gesprek) of een interviewverslag (verkorte weergave van het gesprek op hoofdpunten) 3. Leg de interviewverslagen terug aan de respondenten ter controle en goedkeuring 4. Bepaal welke informatie relevant is in het kader van de evaluatievragen 5. Label de verschillende onderdelen van de transcripten/verslagen thematisch (coderen) 6. Vergelijk de onderdelen met dezelfde codes met elkaar 7. Beschrijf de belangrijkste bevindingen

Methode	Wat is het?	Bij welk type evaluatie bruikbaar?	Waarvoor gebruiken?	Benodigheden	Voordelen	Beperkingen	Uitvoering en analyse
Focusgroep	Groepsgesprek waarin een interviewer open vragen stelt aan een groep van idealiter 6-10 respondenten.	Proces Effect	Om meningen, ideeën of beweegredenen van respondenten te achterhalen in groepsverband. Doordat respondenten met elkaar in discussie gaan kan de onderzoeker diverse argumenten en motieven achterhalen.	<p>Topiclijst met de belangrijkste topics en bijbehorende vragen en/of stellingen</p> <p>Notulist of voice/videorecorder</p> <p>Hulpmiddelen voor de werkvormen; post-its, flap-over, etc.</p> <p>Materiaal om aantekeningen te maken tijdens de discussie</p>	<p>De onderzoeker kan doorvragen naar achterliggende (beweeg)redenen</p> <p>Door de groepsdiscussie komen wellicht meerdere motieven en argumenten naar voren dan in een één-op-één gesprek</p> <p>Minder tijdrovend dan één-op-één gesprekken</p>	<p>Groepsleden kunnen elkaar beïnvloeden</p> <p>Groepsleden kunnen terughoudend zijn in het delen van hun ervaringen als ze zich onveilig voelen in de groep</p> <p>Minder ruimte om door te vragen dan in een één-op-één gesprek</p> <p>Kleiner aantal respondenten dan bij afname van enquêtes</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stel een topiclijst op en bepaal de werkvorm(en) 2. Werk de focusgroep uit in een transcript (letterlijke weergave van de discussie) of verslag (verkorte weergave van de discussie op hoofdpunten) 3. Bepaal welke informatie relevant is in het kader van de evaluatievragen 4. Label de verschillende onderdelen van het transcript/verslag thematisch (coderen) 5. Vergelijk de onderdelen met dezelfde codes met elkaar 6. Beschrijf de belangrijkste bevindingen
(Participerende) observatie	Het observeren (kijken, luisteren) van de uitvoering van een interventie. Participerende observatie betekent dat de onderzoeker zelf deelneemt aan de interventie.	Proces Effect	Om een goed en compleet beeld te krijgen van de uitvoering van een interventie. Om zicht te krijgen op de activiteiten, de interactie tussen deelnemers en de sfeer.	<p>Een schema met vragen om tijdens of na de observatie in te vullen</p> <p>Materiaal om notities te maken van het geobserveerde</p> <p>Eventueel een voice/videorecorder</p>	<p>Observaties helpen goed zicht te krijgen op de uitvoering van een interventie</p> <p>Observaties benaderen de alledaagse werkelijkheid</p>	<p>Aanwezigheid van onderzoeker als observator kan de uitvoering van de interventie beïnvloeden</p> <p>Interpretatie van de onderzoeker kan subjectief zijn</p> <p>Onderzoeker raakt teveel betrokken bij de doelgroep wat zijn/haar objectiviteit in de weg staat</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stel een schema op met vragen die d.m.v. observatie worden beantwoord 2. Vul het schema met vragen tijdens of na de observaties in 3. Bepaal welke informatie relevant is in het kader van de evaluatievragen 4. Vergelijk de opbrengsten van de observaties: zijn de observaties eenduidig of zijn er verschillen? Waar worden die verschillen door veroorzaakt? 5. Beschrijf de bevindingen

Method	Wat is het?	Bij welk type evaluatie bruikbaar?	Waarvoor gebruiken?	Benodigheden	Voordelen	Beperkingen	Uitvoering en analyse
Enquête	Gestructureerde vragenlijst die aan meerdere respondenten wordt voorgelegd. Vaak zijn het multiple choice vragen, soms ook open vragen. Een enquête wordt online, schriftelijk of mondeling afgenomen.	Proces Effect	Meningen en gedrag kwantitatief in kaart brengen, zodat dit met elkaar vergeleken kan worden. Er ligt hierbij meer focus op wat mensen doen of vinden en minder op het waarom	Gestructureerde vragenlijst (enquête) met vooraf bedachte antwoordmogelijkheden Bij online afname: programmering in een online programma. Een gratis online hulpmiddel is bijvoorbeeld: https://nl.surveymonkey.com/	Mogelijkheid om grote groepen mensen te bevragen Minder tijdrovend dan de afname van interviews	Niet mogelijk om door te vragen op het 'waarom'. Daardoor minder inzicht in de achterliggende motieven, beweegredenen van respondenten Kans op sociaal-wenselijke antwoorden Meer kans op non-respons (respondenten die de enquête niet invullen)	1. Voor eenvoudige enquêtes zijn online tools beschikbaar die ook voorzien in de analyse van de data (bv: https://nl.surveymonkey.com/). 2. Bij meer uitgebreide enquêtes en statistische analyses is het aan te raden gebruik te maken van statistische software-programma's als SPSS of R (evt. uit te besteden).
Wetenschappelijk experiment	Een test waarbij het effect van (een onderdeel van) een interventie wordt gemeten door twee groepen met elkaar te vergelijken: een groep die deelneemt aan de interventie (de experimentele groep) en een groep die niet deelneemt (de controlegroep).	Effect	Om het effect van (een onderdeel van) een interventie op een bepaald aspect (bijvoorbeeld gedrag) te meten	Gestandaardiseerde en geteste vragenlijsten Voor- en nameting Experimentele groep en controlegroep. In een ideale situatie worden proefpersonen willekeurig over deze groepen verdeeld, de zogenaamde 'randomized controlled trial' (RCT). In de praktijk is dit niet altijd mogelijk. Er is sprake van een quasi-experiment als de verdeling van proefpersonen niet willekeurig verloopt.	Hoge validiteit (meten wat je beoogt te meten) als het onderzoek goed wordt uitgevoerd Een manier om het effect van een interventie vast te stellen	Het uitsluiten dat het effect is veroorzaakt door andere factoren dan de interventie is vaak ingewikkeld In de praktijk van hulpverlening zijn RCT's (willekeurige verdeling van proefpersonen) vaak moeilijk te realiseren	Experimenten worden meestal ingezet voor effectevaluaties. De analyse van de data wordt dan gedaan door een externe partij.

Methode	Wat is het?	Bij welk type evaluatie bruikbaar?	Waarvoor gebruiken?	Benodigheden	Voordelen	Beperkingen	Uitvoering en analyse
Social media analyse	Een analyse van de effectiviteit van of ervaringen met de eigen inzet van sociale media	Proces Effect	Om het bereik van social media, de interactie met de doelgroep, de reactie van de doelgroep op de content (sentiment) en de conversie (doorsturen naar een bepaalde webpagina) te meten.	Het monitoren van het bereik, de interactie en het sentiment van de inzet van social media. Dit kan handmatig of met software (online zijn diverse aanbieders te vinden).	Inzicht in de impact van de eigen inzet van sociale media. De analyse kan worden uitgevoerd middels software.	Investering in middelen en tijd - handmatige analyse kan tijdrovend zijn; de inzet van software vereist een financiële investering.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Laat de analyse uitvoeren door software of doe dit handmatig. 2. Handmatig: monitor gedurende een afgebakende tijdsperiode het aantal vind ik-leuks, volgers, abonnees, etc. Bekijk of hier groei in zit. Monitor ook het aantal comments en retweets op de geplaatste posts. En bekijk en bepaal in hoeverre de interacties met de doelgroep positief of negatief zijn 3. Beschrijf de belangrijkste bevindingen